

BP STEFAN REGMUNT

DUSZPASTERSTWO POWOŁAŃ W POLSCE

Pod względem ilości powołań Polska jest krajem specyficznym we współczesnej Europie. Choćby z tego względu sytuacja Kościoła w Polsce i zagadnienie powołań budzi zainteresowanie nie tylko środowisk kościelnych. Jaka jest aktualna sytuacja powołaniowa w Polsce i jak wygląda organizacja duszpasterstwa, a także jakie zadania stawia sobie ten Kościół w trosce o powołania do kapłaństwa i życia konsekrowanego? – oto pytania, na które to przedłożenie ma choć w części odpowiedzieć.

Okres po 1989 r. to czas odzyskania suwerenności i stopniowej normalizacji stosunków państwo – Kościół. Ratyfikowano Konkordat ze Stolicą Apostolską, katechizacja powróciła do szkół. Kościół odzyskał prawo do zakładania własnych szkół, powoływania stowarzyszeń katolickich, odzyskania części nieruchomości kościelnych, zabranych przez władze komunistyczne. W 1993 r. Stolica Apostolska dokonała reformy strukturalno-administracyjnej Kościoła w Polsce. Utworzono nowe diecezje. Z 27 istniejących powstało 42. Wiele spośród nowych diecezji utworzyło własne seminarium duchowne. Zmiany te korzystnie wpłynęły na ożywienie życia religijnego Polaków i na wzrost powołań. Kościół Katolicki w Polsce obejmuje około 36,7 miliona wiernych, co stanowi 95,6 % ogółu ludności.

1. Sytuacja powołaniowa w Polsce.

W roku 1985 w Polsce było 22 381 prezbiterów, w 1990 r. – 25 225, a w 1999 r. – około 30 tysięcy. W ciągu ostatnich 15 lat przybyło zatem ponad 6 tysięcy księży diecezjalnych i zakonnych. Dzięki temu kapłani zrównali się ilością z siostrami zakonnymi. Na jednego kapłana diecezjalnego przypada w Polsce 1 717 wiernych. Biorąc pod uwagę ilość księży w proporcji do ilości wiernych, znajdujemy się na 13 miejscu w Europie.

W seminariach duchownych w Polsce przygotowuje się obecnie do kapłaństwa 6 942 alumnów (w diecezjalnych – 4 738, w zakonnych – 2 204). Każdego roku do seminariów diecezjalnych i zakonnych zgłasza się około 1 400 kandydatów. Najliczniejszymi seminariami diecezjalnymi są: Tarnów – 308, Katowice – 195, Lublin – 179, Przemyśl – 176, Wrocław – 164. Spośród seminariów zakonnych najwięcej kleryków posiadają: OO. Franciszkanie – 301, Salezjanie – 219, Pallottyni – 112, Dominikanie – 111, Oblaci N.M.P. – 107.

Trudniej przedstawia się sytuacja z powołaniami żeńskimi. W zgromadzeniach zakonnych apostołskich od kilkunastu lat obserwuje się spadek liczby zakonnice. Wynika to zarówno ze zmniejszającej się liczby powołań, jak i z dużej liczby zgonów starszych sióstr. Nieco wzrasta natomiast liczba powołań żeńskich w zakonach klauzurowych.

Gdy chodzi o powołania misyjne w Polsce, to w okresie rządów komunistycznych wyjazdy polskich duchownych na misje były utrudniane i ograniczane. W 1949 r. rząd zawiesił działalność Papieskich Dzieł Misyjnych. W 1997 r. na misjach pracowało 1 835 polskich misjonarzy i misjonek. W gronie tym było 232 księży diecezjalnych, 1 079 misjonarzy zakonnych, 488 sióstr zakonnych i 17 misjonarzy świeckich. Liczba misjonarzy z Polski jest zbyt mała w porównaniu z innymi krajami.

Zjawiskiem, które niepokoi, jest zaznaczający się niż demograficzny. Za 5 lat znacznie spadnie liczba osób zdających maturę, a tym samym liczba potencjalnych kandydatów do kapłaństwa

i życia konsekrowanego. Może to ujemnie wpłynąć na liczbę powołań w Polsce.

W duszpasterstwie powołań ważna jest nie tylko ilość, ale także ludzka i duchowa kondycja kandydatów do kapłaństwa i życia konsekrowanego. Zauważamy niekorzystne tendencje w tym względzie. Coraz częściej kandydaci do seminariów i nowicjatów okazują się dziećmi swojej epoki i ulegają dominującym trendom kultury. Mają problemy z wolnością i sumieniem, ze sferą emocjonalną i seksualną, z hierarchią wartości i posłuszeństwem. Z kolei kandydatki do zakonów żeńskich są obecnie lepiej przygotowane od strony intelektualnej, a często i zawodowej. Są wrażliwe na potrzeby społeczne współczesnego świata, ale coraz częściej dzielą słabości i zranienia współczesnej młodzieży.

Do pozytywnych zjawisk należy powstawanie grup i stowarzyszeń osób świeckich, które wspierają powołania. Są diecezje w Polsce, w których takie stowarzyszenia liczą nawet 5 tys. członków (np. Gniezno, Legnica, Radom). Są to Stowarzyszenia Wspierania Powołań bądź Towarzystwa Przyjaciół Seminarium. Podstawową formą ich aktywności jest modlitwa o powołania, a także wspieranie materialne domów formacyjnych, co w polskiej sytuacji ma duże znaczenie.

2. Organizacja Duszpasterstwa Powołań w Polsce.

Duszpasterstwo powołań jest rodzajem działalności formacyjnej, skierowanej zwłaszcza do tych, którzy odkrywają w sobie charyzmat powołania do szczególnej służby w Kościele. Celem duszpasterstwa powołań jest pomaganie tym osobom w odkryciu i wiernej realizacji własnego powołania. Dokonuje się to najpierw poprzez ukazywanie powołania płynącego z sakramentu chrztu, ożywianie wiary, uczenie modlitwy, kształtowanie sumienia. Druga faza polega na towarzyszeniu powołanym w pracy nad sobą w ośrodku stałej formacji, jakim jest seminarium, nowicjat lub instytut świecki.

Duszpasterstwo powołań to zadanie całego duszpasterstwa.

Kościół w Polsce podejmuje to zadanie na trzech poziomach: w wymiarze kraju, diecezji oraz parafii, dążąc do maksymalnej współpracy i integracji między tymi strukturami.

a) Krajowe duszpasterstwo powołań.

Od kilku dziesięcioleci istnieje w Polsce krajowe centrum duszpasterstwa powołań. Jego głównym zadaniem jest promowanie i koordynowanie troski o powołania w poszczególnych diecezjach. W obecnej postaci krajowe centrum powołań zostało ukształtowane bezpośrednio po I Europejskim Kongresie Powołań w Rzymie i przybrało nazwę: Krajowa Rada Duszpasterstwa Powołań. Na jej czele stoi Delegat Episkopatu, wybierany z grona biskupów, a jego kadencja trwa pięć lat. Działalność jego wspomaga krajowy duszpasterz powołań.

Krajowa Rada Duszpasterstwa Powołań jest strukturą, która reprezentuje cały Kościół w Polsce. W jej skład wchodzi osoby wydelegowane przez biskupów i metropolitów, a także przez Konsultę Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich i Żeńskich oraz przez Konferencję Instytutów Świeckich.

Krajowa Rada koordynuje pracę powołaniową między duchowieństwem diecezjalnym i zakonnym, promuje modlitwę w intencji powołań, opracowuje programy duszpasterskie, przygotowuje i upowszechnia materiały duszpasterskie na Światowy Dzień Modlitw o Powołania, współpracuje ze środkami społecznego przekazu, opracowuje aktualne dane statystyczne o sytuacji powołaniowej w Polsce, organizuje i bierze udział w sympozjach i kongresach nt. powołań w kraju i poza granicami, upowszechnia naukę Kościoła i publikacje na temat powołań, organizuje spotkania formacyjne dla rodzin i osób wspierających powołania.

Pośród działań Krajowej Rady szczególne miejsce zajmuje formacja diecezjalnych i zakonnych formatorów powołaniowych. Krajowa Rada organizuje dwa razy do roku trzydniowe Kongregacje formacyjne, które gromadzą od 150 do 200 przedstawicieli diecezji, zgromadzeń zakonnych męskich i żeńskich oraz instytutów świeckich z całej Polski. Ponadto Rada wydaje drukami

ma-teriały z organizowanych przez siebie spotkań formacyjnych i rozpowszechnia je wśród biskupów, kapłanów, wychowawców i profesorów seminariów duchownych, a także wśród przełożonych zgromadzeń zakonnych oraz instytutów świeckich. W maju 2000 r. Krajowa Rada zorganizowała Ogólnopolski Kongres Powołań w Sanktuarium na Jasnej Górze (Częstochowa).

b) Diecezjalne duszpasterstwo powołań.

Odpowiedzialność za duszpasterstwo powołań na terenie danej diecezji spoczywa na biskupie, który powołuje diecezjalnego duszpasterza powołań. Strukturą pomocniczą biskupa jest Diecezjalna Rada ds. Powołań. W skład Rady wchodzi zwykle: diecezjalny duszpasterz powołań, przedstawiciel zakonów męskich i żeńskich z terenu diecezji, rektor lub inny przedstawiciel seminarium diecezjalnego, delegat alumnów, diecezjalny duszpasterz młodzieży, przedstawiciel instytutów świeckich, przedstawiciel Stowarzyszenia Rodzin Katolickich, przedstawiciel katolickich ruchów młodzieżowych, przedstawiciel katechetów świeckich, przedstawiciel diecezjalnych środków przekazu.

Wśród głównych form pracy w diecezjach można wyliczyć: roczne programy powołaniowe, diecezjalne kongresy powołań, tworzenie Stowarzyszeń Wspierania Powołań Kapłańskich i Towarzystw Przyjaciół Seminarium Duchownego, rekolekcje powołaniowe dla młodzieży, dni otwartych drzwi w seminariach duchownych i wspólnotach zakonnych, Dni Młodych, duszpasterstwo służby liturgicznej, piesze pielgrzymki, rekolekcje wakacyjne, itp.

Niezwykle ważnym i stałym elementem diecezjalnego duszpasterstwa powołań jest organizowanie modlitw i spotkań formacyjnych z racji Światowego Dnia Modlitw o Powołania. Warto dodać, że we wszystkich diecezjach w Polsce dzień ten przybrał formę Tygodnia Modlitw.

Cennym zjawiskiem jest stała więź i współpraca biskupów diecezjalnych z Krajowym Duszpasterstwem Powołań. Dokonuje się to zwłaszcza w ramach Konferencji Episkopatu Polski i we

współpracy z jej delegatem ds. powołań. Biskupi diecezjalni autoryzują dostarczane każdego roku do wszystkich parafii swojej diecezji materiały powołaniowe, przygotowywane przez Krajową Radę. Oni też delegują przedstawicieli swojej diecezji do udziału w ogólnopolskich spotkaniach formacyjnych. W przypadku zgromadzeń zakonnych oraz instytutów świeckich, delegatów wyznaczają wyżsi przełożeni zakonni.

c) Parafialne duszpasterstwo powołań.

Krajowe Duszpasterstwo Powołań oraz Rady Diecezjalne służą inspirowaniu i wspieraniu troski o powołania na terenie parafii. To bowiem wspólnota parafialna jest podstawowym miejscem, w którym Bóg powołuje i w którym osoby powołane uczą się wsłuchiwać w głos Boży oraz odpowiadać na Boże powołanie.

Parafie w Polsce różnią się swą specyfiką od wielu parafii w in-nych krajach Europy. Kapłani polscy są nie tylko głosicielami słowa Bożego, nie tylko udzielają sakramentów św. i katechizują, ale często są też budowniczymi nowych świątyń, z trudem poszukują środków materialnych na prowadzenie dzieł ewangelizacyjnych oraz utrzymanie budynków, które związane są z daną parafią.

Mniejsze niż w Europie Zachodniej jest zaangażowanie osób świeckich w duszpasterstwo parafialne. Wiele osób uczestniczy w Eucharystii i innych nabożeństwach, korzysta z sakramentów świętych, ofiarnie odpowiada na materialne potrzeby parafii, ale niechętnie przyjmuje propozycję aktywnego, osobistego włączenia się w określone zadania we wspólnocie parafialnej. Fakt ten jest po części pozostałością po systemie komunistycznym, który zakazywał katolikom przynależności do wspólnot i grup apostołskich oraz do aktywności społecznej.

Troska o powołania w skali parafii wyraża się poprzez pomaganie dzieciom i młodzieży, by w pogłębiony sposób przeżywali więź z Chrystusem poprzez Eucharystię i nabożeństwa, poprzez katechezę i inicjację sakramentalną, poprzez formowanie kultury powołaniowej w ramach młodzieżowych grup i ruchów forma-

cyjnych (służba liturgiczna, schola, Ruch Światło-Życie, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży). Ważną rolę w tym względzie spełniają także rekolekcje parafialne oraz pielgrzymki dzieci i młodzieży do znanych sanktuariów.

Parafia jest jednocześnie miejscem formacji osób dorosłych, a zwłaszcza małżonków i rodziców. Formacja chrześcijańska mobilizuje ich do modlitwy o powołania. Pomaga też rodzicom w to-warzyszeniu swoim dzieciom na drodze odkrycia i realizacji powołania. To właśnie od rodziny w największym stopniu zależy postawa dzieci i młodzieży wobec Boga i Jego propozycji powołaniowej.

Istotnym czynnikiem troski o powołania jest świadectwo radosnej wierności własnemu powołaniu ze strony kapłanów i osób konsekrowanych z terenu danej parafii. Duże znaczenie ma także bezpośredni kontakt danej parafii z alumnami i wychowawcami seminariów diecezjalnych i zakonnych, co ma miejsce zwłaszcza z racji Tygodnia Modlitw o Powołania.

Wśród stałych form działalności powołaniowej w parafii wymienić należy:

- modlitwa o powołania i za powołanych – szczególnie w I czwartki i I niedziele miesiąca;
- katechezy powołaniowe z różnych okazji – Krajowe Duszpasterstwo Powołań przygotowuje każdego roku materiały w tym względzie;
- praca z młodzieżą (ministranci, grupy formacyjne). Dobrze prowadzone duszpasterstwo młodzieży okazuje się bogatą glebą powołaniową;
- współpraca parafii z seminarium duchownym i domami zakonnymi. Posyłanie zainteresowanych osób na rekolekcje organizowane przez seminarium i domy zakonne, zapraszanie kleryków i sióstr do wspólnoty parafialnej;
- tworzenie grup i stowarzyszeń wspierających dzieło powołań w parafii, zwłaszcza Towarzystwa Przyjaciół Powołanych;
- wspieranie materialne kleryków oraz wychowywanie dzieci, młodzieży i dorosłych do ofiarności w tym względzie;

- udział przedstawicieli młodzieży w uroczystościach: święceń kapłańskich, ślubów zakonnych i jubileuszów;
- świadectwo radości z własnego powołania osób duchownych, pracujących na terenie parafii. Harmonijna współpraca formatorów między sobą ma tutaj swoje znaczenie. Wśród kapłanów

i sióstr zakonnych jest wiele osób – w różnym wieku – które odznaczają się charyzmatem szczególnego kontaktu z młodymi;

- dobre wykorzystanie Tygodnia Modlitw o Powołania do Kapłaństwa i Życia Konsekrowanego.

Poprzez wymienione powyżej formy duszpasterstwa, polskie parafie dążą do tego, by kształtować pogłębioną kulturę powołaniową, która jest niezwykle istotną częścią nowej ewangelizacji i która pomaga młodym odkryć, że sensem życia jest bycie bezinteresownym darem dla Boga i ludzi.

3. Wskazania dla Duszpasterstwa Powołań w Polsce.

Zdajemy sobie sprawę z tego, że również w Polsce potrzebujemy nieustannego odnawiania i ożywiania troski o powołania do kapłaństwa i życia konsekrowanego. W tym względzie Kościoł w Polsce odwołuje się do wskazań I Europejskiego Kongresu Powołań w Rzymie i do Dokumentu Końcowego tegoż Kongresu. Wymieńmy te dążenia i formy pracy, które wydają się w polskiej rzeczywistości najbardziej aktualne i potrzebne:

- pogłębiona refleksja nad tajemnicą powołania i powołanych;
- wprowadzenie zasady: więcej ewangelizacji a mniej agitacji;
- budowanie Kościoła chrystocentrycznego, służebnego i misyjnego;
- wierność kapłanów i osób konsekrowanych wobec własnego powołania;
- aktywizacja rodziny w trosce o powołanych;
- aktywizacja szkoły w trosce o powołania;
- stała formacja formatorów;

- integracja duszpasterstwa powołań z duszpasterstwem zwyczajnym.

Zakończenie.

Osoby zaangażowane w duszpasterstwo powołań w Polsce mają świadomość, że oznacza ono pogłębianą formację (ewangelizację), a nie doraźną rekrutację kandydatów do seminariów czy nowicjatów i że jest ono ściśle zintegrowane z duszpasterstwem zwyczajnym, zwłaszcza z duszpasterstwem młodzieży i rodzin. Podstawowym zadaniem duszpasterstwa powołań jest modlitwa oraz tworzenie kultury powołaniowej, czyli świadomości, że każdy ochrzczony jest powołany do stawania się na wzór Chrystusa darem dla innych oraz że każdy wierzący jest wezwany do troski o wszystkie formy powołań w Kościele.

Istnieje potrzeba budzenia nadziei wśród tych, których wysiłki i troska o nowe powołania nie wydała jeszcze wymiernych owoców. Ta nadzieja jest potrzebna Kościołowi w Polsce, w niełatwym kontekście odzyskanej wolności. Ta nadzieja potrzebna jest szczególnie w tych diecezjach i zakonach, które odczuwają brak dostatecznej liczby kapłanów, braci i sióstr zakonnych w stosunku do potrzeb duszpasterskich.

Obok nadziei, potrzebna jest nieustanna i ufna modlitwa wszystkich wspólnot w Kościołach lokalnych, aby respektować Chrystusowy program duszpasterski: „proście Pana żniwa...”. Z ufnością możemy patrzeć w powołaniową przyszłość Polski i całej Europy, jeśli podstawą naszej nadziei nie są ludzkie działania i plany, lecz doświadczenie obecności Boga i posłuszeństwo wobec Jego słowa.

Monseigneur Stefan Regmunt, Délégué de l'Épiscopat de Pologne pour les Vocations

L'AUMÔNERIE DES VOCATIONS EN POLOGNE

R é s u m é

Quand il s'agit de quantité de vocations au sacerdoce et à la vie consacrée la Pologne est un pays particulier. Le phénomène des vocations en Pologne et la situation de l'Église intéressent des gens de l'Église mais aussi des hommes de science. C'est pourquoi nous voulons répondre aux questions suivantes: quelle est une situation actuelle des vocations en Pologne, comment est-ce que l'aumônerie des vocations est organisée et qu'est-ce qu'il faut faire pour soigner les vocations au sacerdoce et à la vie consacrée.

L'aumônerie des vocations est une sorte d'activité de formation de ceux qui découvrent en eux un charisme particulier pour le service dans l'Église. Son but est d'aider ces personnes de découvrir et réaliser leur propre vocation. Les personnes qui s'occupent de vocations en Pologne sont conscientes que l'aumônerie des vocations signifie une formation approfondie (évangélisation), pas de recrutement instantané de candidats pour des séminaires et des couvents, et qu'elle doit être intégrée dans des fonctions pastorales, surtout dans l'aumônerie de la jeunesse et des familles. Une mission fondamentale de l'aumônerie des vocations est la prière et la création de la culture de vocation, c'est-à-dire de la conscience que chaque baptisé est appelé à devenir, comme Jésus, un don pour les autres, et que chaque croyant est appelé à s'intéresser à toutes les formes de vocations dans l'Église.

S'il s'agit de vocations en Pologne et en Europe nous pouvons regarder l'avenir avec confiance, à condition que la base de notre espoir ne soit pas l'activité et les plans humains, mais l'expérience de la présence de Dieu et l'obéissance à sa Parole.

Thum. s. Gwidona Dorota Placzkiewicz KDzJ

Bibliografia:

JAN PAWEŁ II: *List Apostolski Novo millennio ineunte na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*. Poznań 2001.

JAN PAWEŁ II: *Adhortacja Apostolska Vita consecrata*. W: *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*. T. II. Kraków 1996.

JAN PAWEŁ II: *Adhortacja Apostolska Pastores dabo vobis*. Watykan 1992.

[JAN PAWEŁ II]: *Zakonnicy i życie konsekrowane we wspólnocie chrześcijańskiej*. Red. W. SEREMAK. Poznań 1998.

II Polski Synod Plenarny (1991-1999). Poznań 2001.

Potrzebuje Cię Chrystus. Jan Paweł II w trosce o nowe powołania. Kraków 2002.

Nowe powołania dla Nowej Europy. Dokument Końcowy Kongresu poświęconego powołaniom do Kapłaństwa i Życia Konsekrowanego w Europie. Poznań 1998.

Duszpasterstwo powołaniowe w Kościołach lokalnych Europy. Katowice 1998.

GROCHOLEWSKI Z.: *Powołania i duszpasterstwo powołań w perspektywie Trzeciego*